

Poszthumanizmus

A Helikon jelen számában a poszthumanizmus interdiszciplináris diskurzusáról olvashatók tanulmányok. A poszthumanizmus egy olyan heterogén gondolkodási mód, mely történeti és módszertani értelemben a posztstrukturalizmus örököse, annak a bűvópataként megjelenő kritikai attitűdnek a technokulturális kiterjesztője, melyet a 20. századi filozófiatörténetben antihumanistának (is) neveztek. Ugyanakkor az az antihumanizmus fogalmába beleértett negációval és destrukcióval szemben a poszthumanizmus nem egyszerűen az „ember halálát” posztulálja, hanem arra kérdez rá, hogy hogyan változik meg az „ember” státusza a modernitás humanista projektjeinek posztmodern kritikái mentén. A poszthumanizmus tehát úgy viszonyul a humanizmushoz, ahogy egyes értelmezők szerint a posztmodernitás a modernitáshoz, vagyis érlelődő lehetőségek „beváltási formájaként” (Wolfgang Iser), illetve egyfajta (ön)kritikai perspektívaként képződik meg. A kritikai perspektíva mindenekeelt arra az eurocentrikus, maszkulin és antropocentrikus univerzalizmusra irányul, mely humánideológiaként próbálja az ember fogalmát kizárási és marginalizálási gyakorlatok segítségével „normalizálni”. Ezzel a normatív és univerzalista humanizmussal szemben a poszthumanizmus a kizárt és nem-antropocentrikus Másikat próbálja bevonni a technokulturális termelésbe, illetve rámutatni arra, hogy az Ember önmaga „kitüntetettséget” már mindig is a nem-emberrel szembeni belső szorongásától hajtva konstruálja meg. Az antropocentrizmus decentralizálásának projektje számos következménnyel jár a kultúráról való gondolkodás szempontjából, hiszen az „aszimmetrikus antropológia” (Bruno Latour) korrekciója a természet és kultúra, kultúra és technológia, technológiai és természet oppozícióinak dekonstrukcióját is magával vonja. Az Ember humanizmus által megkonstruált határainak elbizonytalanodása az emberi és állati, szerves és szervetlen, fizikai és nem-fizikai közti határátlépések sorát teszi elgondolhatóvá, mely vizsgálódások társadalmi relevanciáját a kortárs biotudományok exponenciális fejlődése is megerősíti. Mindez ahhoz vezet, hogy a kortárs technokulturális kondíciók között egyre inkább nem-emberi és/vagy hibrid ágensek mentén értelmezzük önmagunkat, ami a művészzel kapcsolatos viszonyunkat is radikálisan átalakítja, hiszen felveti az „emberkritikus”, embertelen és/vagy ember utáni esztétika lehetőségét is. Ezt az átalakuló, nem-humán fordulatok által tagolt, kulturális térképet rajzolják körül azok a poszthumanizmussal hálózatos kapcsolatban álló rokondiskurzusok (*animal studies*, újmaterializmus, spekulatív realizmus, antropocén diskurzus stb.), melyek az antropocentrizmus felforgatásának alternatív lehetőségeit kutatják. Jelen számunkban arra teszünk kísérletet, hogy a poszthumanizmus fogalma mentén próbáljunk betekintést adni ebbe a dinamikus változó gondolati térbe, áttekintve a kritikai irányzat filozófia- és kultúrtörténeti kontextusát, illetve hangsúlyozva annak kultúraelméleti és esztétikai vonzatait.

Kötetünket NEMES Z. MÁRIÓ szerkesztette. A szövegek kiválasztásában és a fordítások lektorálásában közreműködött HORVÁTH MÁRK, LOVÁSZ ÁDÁM, BARTHA ÁDÁM ÉS KERESZTURY DÓRA.

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

Posthumanism

The current edition of *Helikon* contains a variety of articles and texts dealing with interdisciplinary discourses relating to what is known as posthumanism. Posthumanism is a heterogeneous mode of thought, in many ways connected with poststructuralism. As a matter of fact, it may even be said to constitute a technocultural extension of poststructuralism's critical attitude, also known as antihumanism by the 20th century French theorists. However, as opposed to the negation and destruction implied in antihumanism, posthumanism not only postulates the „death of man”, but also questions in a deeper way the ontological status of human beings, and how the humanist project can be reinterpreted, or even abandoned, in light of postmodern cultural shifts in late modernity. Posthumanism relates to humanism in many ways analogously to the manner in which postmodernism connects with modernity. It is a mode of „fulfilling promises” (Wolfgang Iser) whilst also engaging in a reflexive (self)critique of humanist concepts. The critical perspective is directed at Eurocentric, masculine and anthropocentric universalism, which has for too long contributed to the normalization of institutional exclusion and marginalization. As opposed to normative and universalist humanism, posthumanism seeks to include the excluded and non-anthropocentric Other into technocultural production, while also highlighting the fact that, to quote Donna Haraway, „we have never been human”. The privileging of the Human has always been construed along the lines of a paranoia directed toward the nonhuman or, worse, less-than-human. The project of decentering anthropocentrism has several important consequences for both culture and cultural studies. As Bruno Latour emphasizes, the correction of „asymmetrical anthropology” demands a different understanding and even a thoroughgoing deconstruction of such dyads as „nature/culture”, „culture/technology”, or „technology/nature”. The Human envisioned by humanism is an artificial construct, and its destabilization makes possible a radical theoretical transgression of such categories as human or animal, organic or inorganic, physical and nonphysical. Ideas relating to the permeability of ontological boundaries have been given new impetus through the exponential growth of contemporary biotechnologies, a turn that demonstrates the actuality of the posthuman perspective. Contemporary technocultural conditions entail a reinterpretation of our own position through the lens of nonhuman and/or hybrid agents. This has profound effects upon aesthetic perception too, for it allows us to envision the possibility of „human-critical”, nonhuman or posthuman artworks. The present cultural landscape, full of non-human turns, presents us with a myriad of discourses closely interlinked with posthumanism (animal studies, new materialism, speculative realism, actor-network theory, ecological discourses relating to the Anthropocene, etc.), whose common goal is an unsettling of anthropocentrism. The present issue is an attempt to introduce readers to this varied landscape of dynamically evolving ideas, with an emphasis on posthumanism's philosophical-and critical context and provenance, as well its cultural theoretical and aesthetic aspects.

The issue was edited by MÁRIÓ NEMES Z. Translations were chosen and revised by MÁRK HORVÁTH, ÁDÁM LOVÁSZ, ÁDÁM BARTHA and DÓRA KERESZTURY.

THE EDITORIAL BOARD

Posthumanismus

In dieser Ausgabe von Helikon können wir über den interdisziplinären Diskurs des Posthumanismus lesen. Der Posthumanismus ist eine heterogene Denkweise, die in historischer und methodologischer Hinsicht der Erbe des Poststrukturalismus ist. Gleichzeitig postuliert der Posthumanismus nicht einfach den „Tod des Menschen“ im Gegensatz zu der im Konzept des Antihumanismus enthaltenen Negativität und Zerstörung, sondern fragt, wie sich der Status des „Mannes“ mit der postmodernen Kritik an modernistischen humanistischen Projekten ändert. Die kritische Perspektive bezieht sich in erster Linie auf den eurozentrischen, männlichen und anthropozentrischen Universalismus, der als menschliche Ideologie versucht, das Konzept des Menschen durch Ausgrenzungs- und Marginalisierungspraktiken zu „normalisieren“. Im Gegensatz zu diesem normativen und universalistischen Humanismus versucht der Posthumanismus, das ausgeschlossene und nicht-anthropozentrische Andere in die technokulturelle Produktion einzubeziehen. All dies führt dazu, dass wir uns als nicht-menschlicher und / oder hybrider Agent unter den gegenwärtigen technokulturellen Bedingungen verstehen, was auch unser Verhältnis zur Kunst radikal verändert, da es die Möglichkeit einer „menschekritischen“ oder unmenschlichen Ästhetik eröffnet. In dieser Ausgabe versuchen wir, einen Einblick in diesen sich dynamisch verändernden Gedankenraum entlang des Konzepts des Posthumanismus zu geben, den philosophischen und kulturhistorischen Kontext der kritischen Richtung zu überprüfen und seine kulturellen und ästhetischen Implikationen zu betonen.

Die vorliegende Textsammlung wurde von NEMES Z. MÁRÍÓ zusammengestellt. MÁRK HORVÁTH, ÁDÁM LOVÁSZ, ÁDÁM BARTHA und DÓRA KERESZTURY trugen zur Auswahl und dem Lektorieren der Texte bei.

DIE REDAKTION AUSSCHUSS

